

Zápis z 33. valné hromady ČESON

konané dne 12. dubna 2025 v Pevnosti poznání PřF UP v Olomouci

Přítomni (dle prezenční listiny, celkem 44 účastníků): Andreas, Bábek, Bartonička, Bartoničková, Benda Pe., Buřič, Cepáková, Duhonský, Hanzal, Horáček D., Horáček I., Hughes, Chytil, Józsa, Jurek, Káňa, Kašpar, Kolomazník, Kolouch, Koudelka, Kovařík, Kužela, Labajová, Lučan, Mach, Malinová, Matrková, Merunková, Reiter, Schnitzerová, Staňková, Šedivá, Špačková, Špoutil, Tošenovský, Vandrovcová, Wagner, Weinfurtová, Wolf, Zavřel, Zieglerová, Zíka, Zukal, Zukalová

Omluvili se: Jahelková, Legát, Minář, Růžicková, Schusterová, Šafář, Weidinger

Dopolední blok

* Úvodem předseda ČESON prof. Ivan Horáček přednesl informaci o přijetí ČESON do Rady vědeckých společností České republiky. Při této příležitosti připomněl hlavní skutečnosti z historie výzkumu a ochrany netopýrů v ČR.

* Dále byla oznámena změna osoby skutečného majitele ČESON, který je povinně evidován dle zákona č. 37/2021 Sb. Nově se jím stal doc. Tomáš Bartonička, který dosavadnímu majiteli prof. Horáčkovi předal jménem výboru a sekretariátu ČESON jako poděkování pamětní minci.

* Doc. Bartonička přednesl zprávu o hospodaření ČESON v roce 2024.

* Dodatečně byla výboru předložena zpráva revizní komise, ve které bylo konstatováno, že komise pod vedením dr. Vladimíra Hanzala obdržela všechny potřebné podklady, účetnictví ČESON bylo vedeno bez chyb a v souladu s platnými předpisy.

* Doc. Bartonička pokračoval zprávou o výsledcích dlouhodobého monitoringu netopýřích populací ČR. V uplynulém období, stejně jako v předchozích letech, byl monitoring zaměřen na sledování zimovišť a letních kolonií. Data ze sčítání jsou každoročně předávána zadavateli (AOPK ČR) do databáze NDOP. Doc. Bartonička poděkoval všem sčítatelům, díky jejichž úsilí se daří udržet obdivuhodný počet cca 800 monitorovaných zimovišť. Zároveň však zdůraznil problém stárnutí členské základny a nedostatku potenciálních garantů sčítání v některých regionech, který se může v brzké době projevit. Ve srovnání s předešlým rokem na zimovištích pokračoval nárůst počtů vrápence malého, mírně stouply také počty netopýra velkého. Naopak u netopýra černého a brvitého byl zjištěn částečný pokles početnosti. U letních kolonií byly počty jedinců u nejčastějších synantropních druhů v mezích každoročního kolísání. Byl zjištěn významný nárůst početnosti u n. velkého. Souhrnné výsledky posledního ročníku sčítání lze nalézt ve výroční zprávě ČESON, která je k dispozici na webu spolku (<https://ceson.org/dokumenty.php>).

* Dr. Petra Schnitzerová představila projekty na ochranu netopýrů realizované spolkem v roce 2024. Šlo zejména o vzdělávací programy pro školy, poskytování poradenského servisu, osvětové aktivity pro širokou veřejnost, zajištění průzkumů a studií (kontroly budov před zateplením, stromů určených ke kácení atd.), ale i realizaci ochranných opatření na konkrétních lokalitách. Proběhlo 38 přednášek a výukových programů ve školách (MŠ, ZŠ, SŠ a VŠ). Do nového vzdělávacího programu „Netopýří výzkumníci“ se dosud zapojilo 38 školních kolektivů, které uskutečnily 75 vycházek s ultrazvukovými detektory. K programu byly uspořádány další instruktážní exkurze pro pedagogy, proběhla také doprovodná soutěž o nejlepší blogový příspěvek. Byl vydán nový pracovní sešit pro mateřské školy a nová desková hra o netopýrech ve městě. Co se týče akcí pro širokou veřejnost, kromě Mezinárodní noci pro netopýry (viz níže) proběhlo dalších 28 akcí formou přednášek, exkurzí, infostánků a prezentace putovní výstavy (s účastí přes 13 000 osob). Odvysílány byly další dva díly cyklu popularizačních webinářů „Netopýří večírky online“ (o detektorování, o netopýrech a stromech). Na youtube jsou umístěny záznamy z těchto webinářů a také nově natočená osvětová videa (ohrožení netopýrů při rekonstrukcích budov a při zimním kácení stromů). S velkým zájmem veřejnosti se setkává geocachingová série založená v roce 2017, kterou navštívilo již okolo 13 000 hledačů. Byly také vytvořeny dvě nové questingové trasy (Malá Strana v Praze, Český kras). Do propagace netopýřího tématu se zapojili správci dalších památek, ke konci roku 2024 tak interaktivní netopýří mapa na webu napude.sousednetopyr.cz obsahovala 70 lokalit. V průběhu sezóny byl v provozu live stream z kolonie netopýrů velkých, prezentovaný na youtube. V rámci motivační akce „Náš souseď je netopýř“ bylo loni oceněno 6 subjektů. Proběhla instalace ochranných prvků a úklid trusu na 5 půdách s letními koloniemi netopýrů, na 5 lokalitách byly cedulkami označeny výletové otvory. Byla vytvořena nová verze webu o ochraně netopýrů v budovách (www.sousednetopyr.cz). Dále byla vydána metodická příručka o ochraně netopýrů ve stromech. Byl vytvořen systém značení stromů s úkryty netopýrů, který byl testován na prvních 5 lokalitách. Proběhlo 6 vzdělávacích akcí pro odbornou veřejnost. Podrobnosti jsou k dispozici ve výroční zprávě.

V roce 2025 budou pokračovat aktivity v rámci projektu MHMP, zaměřeného na mapování výskytu netopýrů v pražských mostech a sledování jejich migračních tras. Kromě toho bylo podáno několik dalších žádostí o granty (SFŽP a MŽP, ERASMUS +), výsledky řízení však zatím nejsou známy. Petra Schnitzerová také představila nově vytvořené možnosti finanční podpory ČESON prostřednictvím individuálních dárců – přes platformy GIVT.cz a Darujme.cz.

* Dr. Eva Cepáková vystoupila s výzvou k zapojení členů ČESON do mezinárodního projektu „Noctule Count“ (<https://www.batlife-europe.info/projects/noctule-count/>). Projekt vznikl z iniciativy organizace BatLife Europe a jeho cílem je celoevropský monitoring netopýra rezavého. Monitoring je založen na jednoduché metodice – sčítání na téže lokalitě ve třech termínech v rámci období migrací (1. srpna – 30. září). Data se zaznamenávají pomocí aplikace Epicollect. Sčítání mohou provádět nejen odborníci, ale i široká veřejnost (projekt občanské vědy). Bližší informace jsou zveřejněny na webu (<https://napude.sousednetopyr.cz/hrajte-si-s-netopyr/pocitejte-s-nami-netopyr-rezave/>).

* Koordinátorka Mezinárodní noci pro netopýry (MNN) dr. Jana Vandrovcová představila výsledky uplynulého ročníku této akce, která proběhla celkem na 56 lokalitách za účasti více než 6500 lidí. Jednotlivé akce byly prezentovány na webu www.netopyrinoc.cz. Jejich odbornou úroveň zajistilo 30 garantů z řad členů ČESON. Všem garantům a dalším pořadatelům mimo ČESON patří velký dík.

* Dr. Schnitzerová informovala plénium o novinkách z proběhlých zasedání dohody EUROBATS (v zastoupení za nepřítomnou dr. Helenu Jahelkovou, která je zástupkyní ČR v poradním výboru). Dosavadního výkonného tajemníka dohody (vedoucího sekretariátu) Andrease Streita nově nahradila Zrinka Domazetovic. V roce 2024 byla vydána metodická příručka č. 11 „Guidelines for bats, insulation and lining materials“, na jejíž přípravě se velkou měrou podíleli pracovníci ČESON. Vznikla také nová pracovní skupina, která se zabývá nezáměrně vytvořenými antropogenními pastmi. Probíhá sběr dat o této problematice, pracovní skupina uvítá zdokumentované případy.

Odpolední blok:

* Následoval odborný program. Doc. Bartonička vystoupil s příspěvkem na téma ohrožení netopýrů větrnými elektrárnami (VtE). Shrnul aktuální stav znalostí o podmínkách, za kterých dochází k nejvyšší mortalitě netopýrů, a představil technologie omezující kolize ptáků a netopýrů s větrnými turbínami. Pracovníci ČESON se této problematice od letošního roku budou věnovat intenzivněji, kromě posouzení konkrétních projektů výstavby VtE je cílem aktualizovat a upřesnit dříve vytvořenou metodiku pro hodnocení vlivu VtE na netopýry (Řehák a Bartonička 2012), tak aby byla k dispozici i dalším posuzovatelům.

* Dr. Antonín Reiter přednesl prezentaci o historii, dosavadních výsledcích a dalším směřování dlouhodobého výzkumu netopýrů na lokalitě Ledové sluje v NP Podyjí, prováděného metodou pravidelných odchytů do sítí.

* Ve společném příspěvku Mgr. Evžena Tošenovského a dr. A. Reitera byly představeny nové údaje o výskytu netopýra jižního (*Pipistrellus kuhlii*) na střední a jižní Moravě, diskutovány byly úkrytové strategie a habitatové preference tohoto druhu. Vzhledem k postupnému šíření druhu na území ČR byly také připomenuty hlavní znaky pro jeho identifikaci.

* Na výše uvedený příspěvek navázal dr. Josef Chytil, který krátce pohovořil o nedávném nálezů společného zimoviště druhů *Pipistrellus kuhlii* a *Hypsugo savii* v Lipníku nad Bečvou.

* Doc. Petr Benda seznámil přítomné s výsledky výzkumu netopýří fauny Lesotha, provedeného českými vědci v posledních letech. V rámci tohoto výzkumu byl popsán nový druh vrápence, který byl nazván na počest jeho nálezce prof. Jaroslava Červeného *Rhinolophus cervenyi*.

* Bc. Giovanna Labajová z PřF OU vystoupila s příspěvkem o diverzitě letounů a obsazenosti náhradních úkrytů v příměstském lese v Plesné. Představila také výsledky testování použití

termokamery pro sledování netopýrů nacházejících se v budkách, potažmo ve stromových úkrytech.

* Doc. Jan Zukał představil výzkum týmu pracovníků ÚBO AV ČR, Veterinární a farmaceutické univerzity Brno a Mendelovy univerzity v Brně, zaměřený na výskyt netuberkulózních mykobakterií u evropských netopýrů.

* Dr. Petr Wolf vystoupil s návrhem na uspořádání podzimního terénního setkání ČESON v CHKO Beskydy. Návrh byl s povděkem přijat, příslušné organizační záležitosti budou řešeny v průběhu dalších měsíců a členové budou informováni prostřednictvím emailové rozesílky.

V závěru poděkoval doc. Bartonička všem přítomným za účast a spolupráci a popřál hodně úspěchů v letošním roce.

* Pro zájemce následovala po ukončení programu v Pevnosti poznání ještě terénní vycházka do přilehlých olomouckých parků pod vedením Mgr. Evžena Tošenovského a Bc. Jana Bábka. V rámci vycházky se účastníci seznámili s různými postupy a opatřeními na ochranu netopýrů (šetrný řez stromů, bat loggery atd.), které jsou zde již dlouhodobě ve spolupráci s vlastníkem a správcem parků úspěšně realizovány.

Zapsala: E. Cepáková

Ověřil: T. Bartonička